

FAKULTA FILOZOFICKÁ
ZÁPADOČESKÉ
UNIVERZITY
V PLZNI

Katedra blízkovýchodních studií

PROTOKOL O HODNOCENÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE posudek oponenta

Práci předložil(a) student(ka): **Mgr. et Bc. Vladimír Váchal**

Název práce: **Hodnocení jednání z pohledu šari'yy**

Oponoval: **Mgr. Veronika Sobotková, Ph.D.**

1. CÍL PRÁCE

Cílem práce je: vysvětlení základních konceptů islámského práva, objasnění právních úkonů jednání z pohledu islámské právní kultury a komparace s kontinentální právní kulturou. Práce v tomto ohledu oproti své předchozí verzi zaznamenala pouze kosmetické úpravy. Tématem hodnocení jednání se zabývá jen asi jejich 10 stran. Práce dále popisuje píliře, které sice jsou *wádžib*, ale nejsou vůbec prezentovány z hlediska tohoto tématu, ale pouze velmi povrchně a čistě faktograficky. Kapitola o srovnání obou kultur je na 4 strany, z nichž ještě valnou část tvoří přepis koránských veršů. Zbytek textu je v podstatě plnivo bez obsahu svázaného s tématem práce. Úvodní část, která je zřejmě považována za „vysvětlení základních konceptů islámského práva“, opět ponechává selektivně pojatou a nesystematickou kapitolu o vývoji, o metodologii *fiqhu* a o *usúl al-fiqh*, což ovšem nijak nesouvisí se základním konceptem islámského práva. Práce se má přece zabývat *ahkám aš-šaría*, ne *usúl al-fiqh*. Kapitola o právní způsobilosti je taktéž mimo téma. Cíl práce za splněný nepovažuji.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (*náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.*):

Opakuji v podstatě své předešlé hodnocení – zajímavé téma, ovšem v této práci zůstalo v podstatě nedotčené. Práce nemá žádnou metodologii, neklade si žádnou otázku a nepodává žádný závěr. Předložená DP je v podstatě sepsaná na základě 4 notoricky známých českých zdrojích – Kropáček, Osina, Potměšil, Bezoušková, což je žalostně málo. Nebyla využita prakticky žádná odborná literatura – tedy zejména ne anglicky psaná (které je k tématu plno ať už v knihovně ZČU nebo v Klementinu). Internetové portály pochybné kvality lze těžko označit za kvalitní a hodnověrné zdroje. Jejich výběr není podřízen žádné metodologii, není ani nikde sděleno, kdo dané stránky spravuje a čí názory jsou tedy předkládány.

Není proto divu, že její celkový obsah nepřináší vůbec nic nového. Objevují se v ní i četné věcné chyby, které budou rozebrány dále. Srovnání obou právních kultur mělo být zřejmě vlastním příspěvkem k tématu. Je však hrubě povrchní, selektivní, zkratkovité a bez absolutního porozumění textů islámu.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (*jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.*):

Zde opakuji opět své předchozí hodnocení:

Jazykový projev je odpovídající. Odkazy na monografie jsou vedeny správně, odkazy na elektronické zdroje nesledují platnou normu. Elektronické zdroje nemají v závěrečném seznamu datum publikování ani datum citování, kurziva je použita špatně. Oba typy odkazů jsou zbytečně dlouhé a obsahují i údaje, které patří jen do závěrečného seznamu.

Odkaz na Korán je veden špatně!!!

Grafická úprava je dobrá, místy v poznámkách jsou různé fonty. Dvě kapitoly jsou označeny číslem 2.4.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (*celkový dojem z diplomové práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.*):

Práce od minulé verze pouze dosáhla pro DP odpovídajícího počtu znaků. Po stránce kvality ovšem žádné výrazné zlepšení nenastalo. Z mých doporučení si autor vzal opravdu málo – neposílil kvalitu z hlediska využití odborných zdrojů, nedopracoval metodologii, ponechal kapitoly nesouvisející s obsahem, chyby v práci zůstaly, nezpracoval žádnou z možných otázek či problematik, které jsem nadhodila – viz minulý posudek: rozdíly v pojetí hodnocení jednání dle právních škol, různé druhy dělení (než těchto 5 základních), další rozdělení v rámci jednotlivých kategorií, podmínky situačního práva, změny v sekundárních zákonech - To všechno jsou možnosti, které jsme v hrubých rysech probírali již v rámci standardních přednášek na KBS.

Určité zlepšení je v prepisech arabských slov, ale ani toto není dotaženo – stále se objevují „ulámá“, „džáhílja“, „ taklíd“, či prepisy v anglické verzi jako na str. 37.

V textu se objevuje mnoho obsahových chyb, jen namátkou nejpalčivější chyby z oblasti právní vědy:

- autor nerozeznává, zaměňuje a nesystematicky prolíná roviny islámského práva (šaría), islámské právní vědy (*fiqh*) a žité praxe
- Autor nerozeznává *fiqh* a *usúl al-fiqh* – viz např. str 11 „... právní věda, kterou nazýváme *usúl al-fiqh*, anebo pouze zkráceně *fiqh*“ (navíc s odkazem na Kropáčka str. 118, kde žádný takový nesmysl není) a pokračuje: „přičemž se snaží vyložit, zda nově vzniklé případy či situace jsou anebo nejsou v souladu s prameny práva, které jsou odrazem již zmíněné nejvyšší boží vůle“ – jen tato věta ukazuje zmatenost a nepoučenost v této oblasti
- Str. 12 – „V právu je naprosto běžné, že dojde k situaci, kdy právní věda neposkytuje dostatečně uspokojivou odpověď na řešené téma.“ – právě naopak, *fiqh* vždy dokáže podat odpověď na všechny právní situace
- Není vůbec metodologicky naznačeno, zda se práce zabývá právem a jurisprudencí sunnitským, nebo šíitským. Dalo by se usoudit, že oběma, neboť zahrnuje kapitolu o všech právních školách. Proč tedy nepoukazuje na rozdíly v *usúl al-fiqh* v sunni a šía verzi?
- Str. 15 – „V *Koránu* se však vyskytují i rady, které svoji formou působí spíše jakožto příkaz. Těmto veršům těžko přikládat jiný, než jednoznačný záměr, neboť jejich význam je jasný i bez odborné interpretace, kterou nám podává islámská právní věda. 70“ – snad žádný verš není naprosto jasný bez odborné interpretace, výklady se mění v čase i podle právních škol i jednotlivých právníků
- Str. 16 – „Islámští právníci ve spojitosti se *sunnou* často upozorňují na povinný soulad jejího obsahu s obsahem *Koránem*. Jestliže *sunna* určuje něco, co není v *Koránu* upraveno, je třeba, aby nedocházelo ani, byť jen vzdáleně, k jakékoliv skutkové kolizi v rámci právních norem, které z ní vycházejí. V tomto bodě je třeba znova připomenout nejdůležitější základ islámské právní kultury, a to její neomylnost, která se odvíjí od jediného zákonodárce, kterým je Bůh. 76“ - ba právě naopak – soulad mezi *Koránem* a *Sunnou* není vždy a je zajímavé, jak

se tyto situace ve *fiqhu* řeší. Tato problematika nesouvisí s neomylností, ale s naším chápáním poselství. Navíc je info odkazováno na Kropáčka str. 47, kde opět žádná taková informace není

- V práci neustále omílaná neomylnost islámského práva a Boží svrchovanost jen ilustruje používání obvyklých klišé při maskování neznalosti. Ač nikdo *tawhíd* nezpochybnuje, při řešení skutečné právní problematiky je velmi málo ku pomoci, proto existuje a všichni používají rozličnou právní metodologii, která je čistě produktem lidským a tudíž velmi omylná.
- Str. 20 – šía *idžmá'* uznává, ale pouze do minulosti. Naopak vůbec nepoužívá *qijás*, což v textu není vůbec zmíněno a přitom se jedná o jeden z nejdůležitějších rozdílů mezi sunni a šía *fiqhem*
- Str. 21 – použití *qijásu* je popsáno špatně
- Když už se práce zabývá *usúli al-fiqh*, proč jej neprováže s klasifikací činů? Takto prezentované je to naprosto zbytečné
- Str. 27 – „Bylo by však chybou zaměňovat *taklíd* za *idžtihád*“ – tak to by byla opravdu chyba, zejména proto, že *taqlíd* je opakem *idžtihádu*
- Kapitola o právní způsobilosti – od str. 31 je opět jen sbírkou prohlášení vytržených z kontextu. Každé z uváděných pravidel k sobě potřebuje důkladné osvětlení své podstaty, bez něhož pochopitelně nedává smysl. Autor přitom současně míchá několik oblastí *fiqhu* – *'ibádát*, dědické právo a trestní právo. Významný rozdíl mezi rovnocenností a spravedlností v rámci islámského práva zřejmě také nějak unikl.
- Str. 32 – práce uvádí, že práva člověka vznikají jeho narozením, ale odkazuje na Kropáčka str. 123, který SPRÁVNĚ píše, že některá práva vznikají již před narozením
- Str. 37 – „Termín *wádžib* můžeme dále klasifikovat na *wádžib muqajjad*, dle kritéria času anebo na *wádžib muhaddad* či *wádžib ghajr muhaddad*, dle kritéria konkrétnosti.“ – jsou opravdu různé kategorie *wádžib* a právě cílem práce by mělo být tyto představit, toto jsou ovšem ne takto neuceleně, selektivně a ještě navíc chybně
- Pokud jsou v kapitole 5. Popisována klasická *wádžib* – tedy *'ibádát* – tak se opět mělo více poukázat na jednotlivé rozdíly v těchto *wádžib*, zde jsou vidět rozdíly velmi dobře, také zde mohla být také udělána velice zajímavá práce v rozdílnosti pojetí jednotlivých škol, co PŘESNĚ je míněno těmito pokyny atd.
- V kapitole 6. Komparace – student se snaží srovnat něco, co srovnat v podstatě nelze. Ale přesto mohla být problematika uchopena mnohem konkrétněji, například cíle obou systémů, což je vlastně základem šaríy (a nemyslím tím opět prázdná slova o Boží vůli viz str. 50 – 51), ale *maqásid aš-šaría*

Další obsahové nedostatky:

- Str. 6 – „V jihovýchodní části tohoto poloostrova, se nachází samotné centrum islámské víry, kterým je město *Mekka*.“
- Str. 11 – „V době kdy dochází k značné expanzi islámské víry mimo Arabský poloostrov, se *fiqh* stává významnou součástí islámského práva a je mu věnována nemalá pozornost“ – až za Abbásovců, notoricky známý fakt
- Str. 14, pozn. 69 – tak to je opravdu hodně špatný vtíp. A navíc je to přeloženo chybně!!!
- Str. 34 – SA nezrušila otroctví roku 1960 a také nebyla poslední islámská země (ať už budeme definovat „islámská země“ dle libosti)
- Str. 38, pozn. 179 nebo str. 45, pozn. 213 – „zdroj: Islámský učenec“ – takto není možné uvádět zdroje, které mají být považovány za relevantní

Práce několikrát odkazuje na textový zdroj, v němž se ale ve skutečnosti taková informace nevyskytuje nebo je prezentována odlišně – viz předchozí případy. To je hrubá chyba v odkazování zdrojové literatury! Jako ale opravdu nejzávažnější prohřešek předložené DP vnímám to, jak autor využil text své diplomové práce obhájené na Právnické fakultě ZČU v roce 2015 pod názvem „Právní úprava požívání alkoholu a návykových látek v islámském a iránském právu“. Tato již obhájená diplomová práce není v předloženém textu uvedena v žádných citovaných zdrojích!!! Přesto její parafráze jsou evidentně použity pro hlavní části kapitol 2.2. Metodologie, 2.3. Korán a Sunna, 2.4. *Idžmá'* a *qijás*, 2.4. Fatwa, 2.5., 2.6. a 2.7. Islámské právní školy. To dělá asi 20 stran celkového předloženého textu. Ačkoliv text je parafrázován opravdu pečlivě a místy rozšířen, či naopak zúžen, jeho původ je zřejmý, neboť informace následují v naprosto stejném sledu a obsah je taktéž shodný. Chápu, že určité části informací o islámském právu mohou být shodné pro obě práce, není ale možné je použít bez citace, MUSÍ být vždy uvedeno, odkud je čerpán a to, i když se jedná o vlastní práci.

Nejzřetelněji je použití těchto kapitol z již obhájené práce markantní na odkazované bibliografii, která je v podstatě shodná:

Příklad – předložená práce na FF str. 25 – 27:

- 121 BEZOUŠKOVÁ, Lenka. *Několik poznámek k sunnitským právním školám a taqlídu*. Časopis Právnick, 2010. s. 3
- 122 OSINA, Petr. *Základy islámského práva*. Praha: Leges, 2012, s. 28.
- 123 OSINA, Petr. *Základy islámského práva*. Praha: Leges, 2012, s. 28.
- 124 Pozn. autora: Název *Maghreb* je možné odvodit z arabského slova „gharb“, které znamená západ.
- 125 OSINA, Petr. *Základy islámského práva*. Praha: Leges, 2012, s. 28.
- 126 OSINA, Petr. *Základy islámského práva*. Praha: Leges, 2012, s. 28.
- 127 KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. 4. vyd. Praha: Vyšehrad, 2006, s. 121
- 128 OSINA, Petr. *Základy islámského práva*. Praha: Leges, 2012, s. 29.
- 129 Význam uvádím v kapitole 8., Slovník užitých cizích termínů.
- 130 BEZOUŠKOVÁ, Lenka. *Několik poznámek k sunnitským právním školám a taqlídu*. Časopis Právnick, 2010. s. 7

Již obhájená práce na PF, str. 12 – 14:

- 67 BEZOUŠKOVÁ, Lenka. *Několik poznámek k sunnitským právním školám a taqlídu*. Časopis Právnick, 2010. s. 3
- 68 Pozn. autora: Příklad internetového fóra: <http://www.questionsonislam.com/node/12514>
- 69 OSINA, Petr. *Základy islámského práva*. Praha: Leges, 2012, s. 28.
- 70 Pozn. autora: Název *Maghrib* je možné odvodit z arabského slova „gharb“, které znamená západ.
- 71 Význam je popsán v kapitole 7., Slovník užitých cizích termínů.
- 72 OSINA, Petr. *Základy islámského práva*. Praha: Leges, 2012, s. 28.
- 73 KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. 4. vyd. Praha: Vyšehrad, 2006, s. 121
- 74 OSINA, Petr. *Základy islámského práva*. Praha: Leges, 2012, s. 29.
- 75 Význam je popsán v kapitole 7., Slovník užitých cizích termínů.
- 76 BEZOUŠKOVÁ, Lenka. *Několik poznámek k sunnitským právním školám a taqlídu*. Časopis Právnick, 2010. s. 7

Prakticky doslovně je pak převzat odstavec na str. 5:

Předložené práce na FF:

„Z mediálního pohledu bývá o otázce islámského práva diskutováno zejména ve spojitosti se světovou globalizací, migrační vlně z Blízkého východu a sílícími multikulturalistickými tendencemi, které se pozvolna začínají týkat nejen západní Evropy, ale i České republiky.¹⁶ Dalším důvodem, pro který v posledních letech dochází k růstu popularity islámského práva, je dle mého názoru jakási touha po pravém obrození islámské víry a islámského práva. Tedy návrat, který bývá spojen s potřebou očistění dosavadních, stále více nevyhovujících, právních systémů v řadě zemí „islámského“ světa od Afriky až po Indonésii, a zejména pak v oblasti Blízkého východu, kde se nacházejí silné komunity věřících muslimů.“

Již obhájená práce na PF:

„Z mediálního pohledu bývá o otázce islámského práva diskutováno zejména ve spojitosti se světovou globalizací a sílícími multikulturalistickými tendencemi, které se pozvolna začínají týkat nejen západní Evropy, ale i České republiky. Dalším důvodem, pro který v posledních letech dochází k růstu popularity islámského práva, je dle mého názoru jakási touha po pravém obrození islámské víry a islámského práva. Tedy návrat, který bývá spojen s potřebou očistění dosavadních, stále více nevyhovujících, právních systémů v řadě zemí světa od Afriky až po Indonésii, a zejména pak v oblasti Blízkého východu, kde se nacházejí silné komunity věřících muslimů.“

Nanejvýš mne zaujal také tento detail – skutečně kreativní práce s uváděnými zdroji!!!

Obhájená práce na právnické fakultě dí a odkazuje na str. 14:

„... tedy nejvyšší duchovní představený. Mezi šíity se nacházejí i sekty uznávající pouze linii *Imámů* do páté řady (*Zajdíjovci*) a do řady sedmé (*Ismajliovci*).⁷⁹“

79 SOBOTKOVÁ, Veronika. Přednášky: Současný islám. Fakulta filozofická, Západočeská univerzita v Plzni, 2015.

Zde předložená práce uvádí prakticky stejnou informaci s odlišným odkazem na str. 29:

„Jinak je tomu u sekty *Zajdíjovců*, neboť ti tvrdí, že Imámů, kteří se těšili boží přízni, bylo pouze pět, a proto v šíitské linii uznávají pouze prvních pět Imámů. *Ismajliovci* pak dle svého učení tvrdí, že boží přízeň byla svěřena pouze prvním sedmi Imámům.¹³⁵“

135 BEZOUŠKOVÁ, Lenka. Přednášky: Islámské právo. Fakulta právnická, Západočeská univerzita v Plzni, 2012.

Ještě markantněji je invenční výměna zdrojů patrná v již obhájené práci na str. 15

„Zajdíjovský madhab anebo spíše zajdíjovský právní postoj se v mnohém shoduje s právním pohledem sunnitské Hanafitské právní školy. Důvodem je prostá přízeň a finanční pomoc, kterou věnoval zakladatel Hanafitské právní školy, Abú Hanífa, Zajdíjovskému směru. Učení tohoto madhabu nalézá největší počet svých přívrženců v Jemenu.⁸⁵“

85 SOBOTKOVÁ, Veronika. Přednášky: Současný islám. Fakulta filozofická, Západočeská univerzita v Plzni, 2015.

A předložená práce na str. 30

„Zajímavostí je, že přes odlišnosti, které doprovází šíitský islám a islámské právní školy v šíitském prostředí, se učení *Zajdíjovské* právní školy v mnoha bodech prolíná s učением sunnitské islámské právní školy *Hanafitské*. Často je tato shoda prezentována, jako podřívání skutečné autority *Zajdíjovské* právní školy, neboť ta byla v minulosti financována právě peněžními prostředky školy *Hanafitské*. V současnosti *Zajdíjovský madhhab* působí v Jemenu, přesněji jeho severní části.¹⁴¹“

141 BEZOUŠKOVÁ, Lenka. Přednášky: Islámské právo. Fakulta právnická, Západočeská univerzita v Plzni, 2012.

Zde navíc upozorňuji, že první poznatek je spíše velmi nepřesně podaný obecně známý fakt odklonu od *imámíje* a ten druhý rozhodně nepochází z mých přednášek!

Závěrem tedy pouze shrnu, že ačkoliv již student měl ode mne jeden posudek, ve kterém byl upozorněn na četné nedostatky, neučinil mnoho k jejich nápravě. I tato verze závěrečné práce je slabá v celém svém obsahu, nevěnuje se řádně tématu, nevyužívá dostupnou kvalitní literaturu a obsahuje příliš mnoho věcných i formálních chyb na to, aby mohla být připuštěna k obhajobě.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři)

Pro případ, že student bude práci hájit, nabízím tyto otázky:

1. Jak *ahkám ath-thanawíjat* mohou měnit kategorie jednání?
2. Jak je v moderním *idžtihádu* možno využít pravidlo *al-asálatu al-hillíjat* při posouzení jednání?
3. Hovoříte o důležitosti správného lingvistického pojetí pramenů – str. 12 a 13. Můžete uvést příklady v oblasti *'ibádát'*?

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (výborně, velmi dobře, dobře, nedoporučuji k obhajobě):

Nedoporučuji k obhajobě

Datum:

29. 8. 2017

Podpis:

